

Цап В.В.

студент,

Державний вищий навчальний заклад

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9148-911X>

Король М.М.

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри міжнародних економічних відносин,

Державний вищий навчальний заклад

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4031-0858>

Tsap Vasylyl

Students,

State University "Uzhhorod National University"

Korol Maryna

Doctor of Economics, Professor,

Professor of the Department of International Economic Relations,

State University "Uzhhorod National University"

ERASMUS+ І ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ: МІГРАЦІЙНИЙ ВИБІР МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Анотація. У статті досліджено вплив програми Erasmus+ на трансформацію міграційних настроїв та професійних стратегій української молоді в умовах євроінтеграції, тривалої міграційної активності та повномасштабної війни. Обґрунтовано, що Erasmus+ виконує не лише функцію академічної мобільності, а й формує нові уявлення про якість освіти, моделі кар'єрного розвитку, міжнародну конкурентоспроможність і допустимі сценарії професійної реалізації. Емпіричну основу становлять результати авторського анкетування 38 учасників програми. Встановлено, що участь у мобільності посилює відкритість до працевлаштування за кордоном, підвищує відчуття професійної спроможності, але не зумовлює автоматичної еміграції. Значна частина респондентів орієнтується на циркулярну мобільність, повернення в Україну або поєднання внутрішніх і зовнішніх кар'єрних траєкторій.

Ключові слова: Erasmus+, Україна, ЄС, академічна мобільність, міграція, трудова міграція, циркулярна міграція, війна, конкурентоспроможність.

Вступ та постановка проблеми. У сучасних умовах програма Erasmus+ виконує для української молоді значно ширшу функцію, ніж просто забезпечення академічної мобільності. Вона є інструментом входження до європейського освітнього простору, каналом набуття міжкультурного досвіду, середовищем формування професійних контактів і водночас одним із чинників, що впливає на трансформацію міграційних установок молодих людей. Для України значення програми посилюється тим, що вона реалізується в умовах економічної асоціації з Європейського Союзу (ЄС), довготривалих міграційних процесів і повномасштабної війни. За таких обставин Erasmus+ доцільно розглядати не лише як освітню ініціативу, а й як фактор, що впливає на професійні стратегії молоді, її уявлення про кар'єрні можливості, якість життя, безпеку та ставлення до працевлаштування за кордоном.

Програма Erasmus+ у 2021–2027 рр. залишається базовим інструментом ЄС у сферах освіти, професійної підготовки, молоді та спорту. Одним із її ключових вимірів є навчальна мобільність, що передбачає навчання, стажування, коротко- та середньострокові обміни, а також поглиблення міжуніверситетської співпраці. Після 2022 р. ЄС додатково адаптував інструменти Erasmus+ до потреб українських студентів, викладачів і закладів освіти, роблячи акцент на підтримці безперервності навчання та стійкості освітньої системи України. Саме тому питання про вплив участі в програмі на міграційні настрої та професійні стратегії молоді має не лише теоретичне, а й виразне практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика академічної мобільності, інтернаціоналізації вищої освіти та молодіжної міграції вже посіла помітне місце у вітчизняних наукових розвідках. О. В. Махонюк та М. М. Біль наголошують, що

в Україні бракує системних соціологічних обстежень міграційної мобільності молоді, які б дозволяли одночасно виявляти потенціал міграції, її мотиви та причинно-наслідкові характеристики [6, с. 47–48]. Дослідники також акцентують, що молодь є найбільш мобільною соціально-демографічною групою, а в умовах війни виявлення її міграційного потенціалу та намірів рееміграції має безпосередній зв'язок із проблемою збереження людського потенціалу України [6, с. 47].

У праці А. С. Лобанової та О. Кузьор міграційні настрої молоді України та Польщі розглядаються як соціально-економічний виклик, пов'язаний із прагненням молодих людей до кращих умов самореалізації, вищого рівня доходів і професійної стабільності [5]. В. Я. Польшина, досліджуючи освітні міграційні настрої сучасної української молоді після 24 лютого 2022 р., показує, що на рішення про навчання за кордоном істотно впливають чинники безпеки, уявлення про якість освіти, доступ до інформації та бачення майбутнього після завершення навчання [7, с. 5–6; 50–51].

Важливими для цієї теми є також офіційні документи та аналітичні матеріали Erasmus+, де мобільність прямо пов'язується з розвитком навичок, здатності до працевлаштування, міжкультурної компетентності та інституційної співпраці [1; 2]. На рівні конкретного закладу вищої освіти показовим є досвід Ужгородського національного університету, на офіційному сайті якого програма Erasmus+ представлена як механізм розвитку міжнародної співпраці, освітньої мобільності, зв'язків із ринком праці та підвищення конкурентоспроможності учасників [4].

Отже, наявні праці створюють важливе підґрунтя для аналізу молодіжної мобільності, але не дають вичерпної відповіді на питання, яким саме є зв'язок між досвідом участі в Erasmus+ та трансформацією міграційних установок і професійних стратегій української молоді в сучасних умовах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність досліджень з академічної мобільності та молодіжної міграції, недостатньо з'ясованим залишається питання про те, як саме коротко- або середньострокова участь у програмі Erasmus+ змінює уявлення молоді про професійну самореалізацію, конкурентоспроможність, допустимі форми міжнародної мобільності та ймовірність працевлаштування за межами України. Бракує також емпіричних матеріалів, які б дозволяли пов'язати досвід участі в програмі з міграційною уявою молодих людей, тобто з тим колом сценаріїв, які вони починають сприймати як реалістичні після повернення з мобільності. Саме цій прогалині і присвячено дану статтю.

Метою статті є з'ясування впливу програми Erasmus+ на трансформацію міграційних настроїв та професійних стратегій української молоді, а також виявлення того, якою мірою участь у програмі посилює відкритість до працевлаштування за кордоном, формує відчуття професійної

конкурентоспроможності та стимулює циркулярні або довгострокові моделі мобільності.

Результати дослідження. Програма Erasmus+ є важливою частиною європейської архітектури освітньої мобільності та інтернаціоналізації вищої освіти. У програмних документах ЄС підкреслюється, що мобільність має сприяти особистісному розвитку, формуванню навичок, міжкультурної компетентності, соціальної включеності та кращій готовності до ринку праці [2]. У випадку України ця логіка набуває додаткового змісту: мобільність стає не лише засобом академічного обміну, а й практикою порівняння різних моделей соціально-економічного життя, освітніх стандартів і професійних можливостей. Для частини молоді Erasmus+ перетворюється на своєрідне «тестове середовище» європейської інтеграції, де перевіряється готовність до більш тривалої міжнародної мобільності.

На інституційному рівні це добре простежується на прикладі ДВНЗ «Ужгородський національний університет». УжНУ позиціонує Erasmus+ як складову своєї міжнародної діяльності та як інструмент підвищення здатності до працевлаштування, розширення міжнародної конкурентоспроможності, формування навичок, що відповідають вимогам європейського освітнього і трудового простору [4]. Такий підхід особливо важливий для прикордонного регіону, де мобільність молоді є не лише освітнім, а й ширшим соціально-економічним явищем.

У межах даного дослідження для оцінки того, як Erasmus+ впливає на міграційні настрої та професійні стратегії української молоді, було використано результати авторського анкетування «ERASMUS+ ТА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ», проведеного за допомогою Google Forms. Емпіричну базу становлять 38 відповідей студентів і випускників, які мали досвід участі в програмі Erasmus+ [8]. Перевагою цього матеріалу є те, що він дозволяє показати не лише загальні теоретичні підходи, а й те, як саме молоді українці інтерпретують вплив програми на власні кар'єрні очікування та міграційні наміри.

Вибірка охопила представників 12 закладів вищої освіти. Найбільш представлений Ужгородський національний університет – 20 респондентів, або 52,6 % від загальної кількості опитаних. Друге місце за кількістю респондентів посідає Київський національний університет імені Тараса Шевченка – 5 осіб, або 13,2 %. Далі йдуть Маріупольський державний університет – 3 респонденти, або 7,9 %, а також Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького – 2 респонденти, або 5,3 %. Ще вісім університетів представлені по одному респонденту кожен. Отже, опитування не зводиться до кейсу одного закладу освіти, хоча домінування УжНУ означає, що результати найповніше відображають саме його студентське середовище.

За соціально-демографічною структурою 86,8 % опитаних становили студенти, а 13,2 % – випускники. У гендерному розрізі 76,3 % респондентів – жінки і 23,7 % – чоловіки. Найбільш представленими були вікові групи 18–20 років та 21–23 роки,

що дозволяє розглядати результати передусім як зріз позицій молоді на етапі активного формування професійних планів. З погляду досвіду участі у програмі 68,4 % респондентів брали участь в Erasmus+ один раз, а 31,6 % – декілька разів. Домінуючою формою мобільності була навчальна мобільність в університеті, а найбільш типовою тривалістю – один семестр. Найчастіше серед країн мобільності згадувалися Хорватія, Польща, Італія, Румунія, Чехія, Німеччина та Словаччина. Це вказує на концентрацію української студентської мобільності переважно в країнах Центральної та Південної Європи, де поєднуються розвинуті міжуніверситетські партнерства та відносно прийнятні витрати на проживання.

Після окреслення загальних соціально-демографічних характеристик вибірки доцільно перейти до опису емпіричного інструментарію дослідження. Авторська Google-форма була побудована так, щоб охопити не лише базові відомості про респондентів, а й основні аспекти їхнього досвіду участі в програмі Erasmus+, професійних орієнтацій, ставлення до працевлаштування в Україні та за кордоном, а також міграційних установок.

Google-форма складалася з кількох взаємопов'язаних блоків. Перший охоплював соціально-демографічні та освітні характеристики респондентів. Другий стосувався параметрів академічної мобільності, зокрема форми участі, її тривалості та країни перебування. Третій був присвячений професійним стратегіям молоді після участі в Erasmus+, а четвертий – міграційним настроям, готовності працювати за кордоном і ставленню до циркулярної міграції. Окремо було виділено блок запитань щодо інституційних умов участі в програмі, бар'єрів доступу, грантової підтримки та ролі університетів у підготовці студентів до мобільності й подальшого працевлаштування.

Отже, структура анкети дала змогу послідовно перейти від загальних характеристик респондентів до аналізу впливу Erasmus+ на професійні стратегії та міграційні настрої української молоді.

1. Загальна інтерпретація впливу Erasmus+ на професійні та міграційні орієнтації.

Змістовний аналіз відповідей показує, що Erasmus+ не є автоматичним механізмом стимулювання еміграції, проте помітно розширює горизонт міграційної уяви молоді. Після участі в програмі майже половина респондентів висловила бажання

працювати за межами України, тоді як частина учасників зберігає орієнтацію на роботу в Україні або не має остаточно сформованої позиції. Це означає, що мобільність радше відкриває європейський простір як поле реальних можливостей, ніж жорстко задає траєкторію остаточного виїзду.

Важливо, що для значної частини молоді Erasmus+ впливає не стільки на готовність до еміграції як такої, скільки на суб'єктивне відчуття професійної спроможності. Учасники програми пов'язують свій досвід із розвитком самостійності, адаптивності, мовних і комунікативних навичок, міжкультурної компетентності та networking. Саме ці компетенції формують передумови для входження на міжнародний ринок праці, оскільки знижують психологічні бар'єри перед навчанням, стажуванням або роботою в іншій країні. У цьому сенсі Erasmus+ працює як механізм накопичення мобільного людського капіталу.

Разом із тим програма не завжди безпосередньо конвертується у конкретні пропозиції роботи чи стажування. Тому її вплив слід розуміти насамперед як опосередкований: Erasmus+ підвищує стартові можливості, професійну самооцінку та відкритість до міжнародної кар'єри, але сам собою не гарантує працевлаштування. Для перетворення мобільності на стійкий професійний результат потрібні додаткові механізми підтримки – кар'єрні сервіси університетів, консультації щодо стажувань, ширші партнерства з роботодавцями та інституційне супроводження студентів після повернення.

У цьому контексті особливого значення набуває ідея циркулярної міграції. Для помітної частини молоді міжнародна мобільність не означає остаточного розриву з Україною; натомість привабливою є модель, за якої європейський ринок праці розглядається як джерело доходу, досвіду та контактів із подальшим поверненням або збереженням тісного зв'язку з Україною. Така стратегія є принципово важливою для держави, оскільки відкриває можливість поєднання міжнародного досвіду з майбутнім внутрішнім розвитком і відновленням країни.

2. Результати авторського анкетування: емпіричний вимір трансформації установок.

Емпіричні дані підтверджують, що Erasmus+ є передусім інструментом навчальної мобільності: більшість опитаних брали участь у програмі в межах навчання в університеті, а найпоширенішим форматом був один семестр мобільності. Географія поїздок

Таблиця 1

Соціально-демографічні та організаційні характеристики вибірки

Показник	Значення
Кількість респондентів	38
Студенти / випускники	86,8 % / 13,2 %
Жінки / чоловіки	76,3 % / 23,7 %
Участь в Erasmus+ один раз / кілька разів	68,4 % / 31,6 %
Домінуюча форма мобільності	Навчальна мобільність в університеті
Найтипівіша тривалість	1 семестр (3–5 місяців)
Найчастіші країни мобільності	Хорватія, Польща, Італія, Румунія, Чехія, Німеччина, Словаччина

Джерело: складено авторами на основі власного опитування

засвідчує концентрацію студентського досвіду в країнах Центральної та Південної Європи, що поєднують активні партнерства українських ЗВО з відносною доступністю проживання (рис. 1, рис. 2).

Водночас результати опитування показують, що програма справді посилює зацікавленість у міжнародній кар'єрі. Після участі в Erasmus+ 44,7 % респондентів вказали, що хочуть працювати за межами України; ще 34,2 % не змогли дати однозначної відповіді, а 18,4 % зазначили, що їхні плани не змінилися. За десятибальною шкалою середня оцінка ймовірності виїзду на роботу за кордон упродовж найближчих 2–3 років становила 5,8 бала, що свідчить про помірно високий рівень потенційної готовності до зовнішньої трудової мобільності (рис. 3, рис. 4).

Водночас Erasmus+ не прив'язує респондента до країни мобільності як до єдиного можливого місця

працевлаштування. Лише частина учасників розглядає роботу саме в тій країні, де проходила мобільність; значно частіше респонденти говорять або про ширший простір ЄС, або про повернення до України. Це дозволяє стверджувати, що програма розширює поле професійного вибору, а не формує прямолінійний маршрут еміграції.

Найбільш показовою є зміна відчуття професійної конкурентоспроможності. Переважна більшість опитаних вважає, що після Erasmus+ вони стали більш конкурентоспроможними на ринку праці, причому частина респондентів однаково високо оцінює свій потенціал як на українському, так і на європейському ринках. Отже, мобільність не лише збільшує інтерес до роботи за кордоном, а й підвищує суб'єктивну впевненість у власній здатності конкурувати в різних професійних середовищах (рис. 5).

8. Тривалість вашого перебування за програмою Erasmus+:

38 відповідей

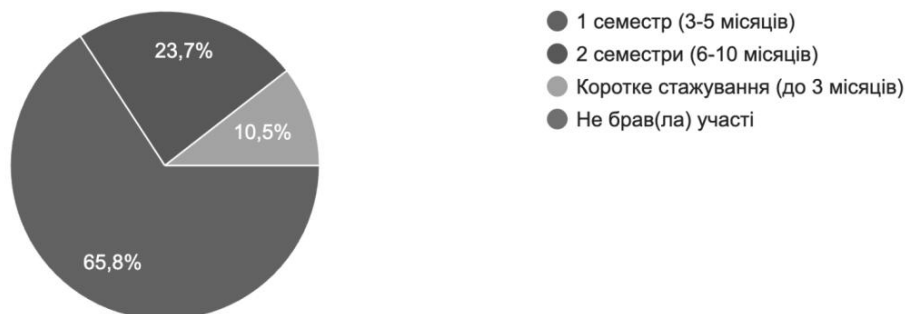

Рис. 1. Тривалість перебування респондентів за програмою Erasmus+

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

7. Якщо ТАК, у якій країні ви навчалися/стажувалися? (можна обрати декілька)

38 відповідей

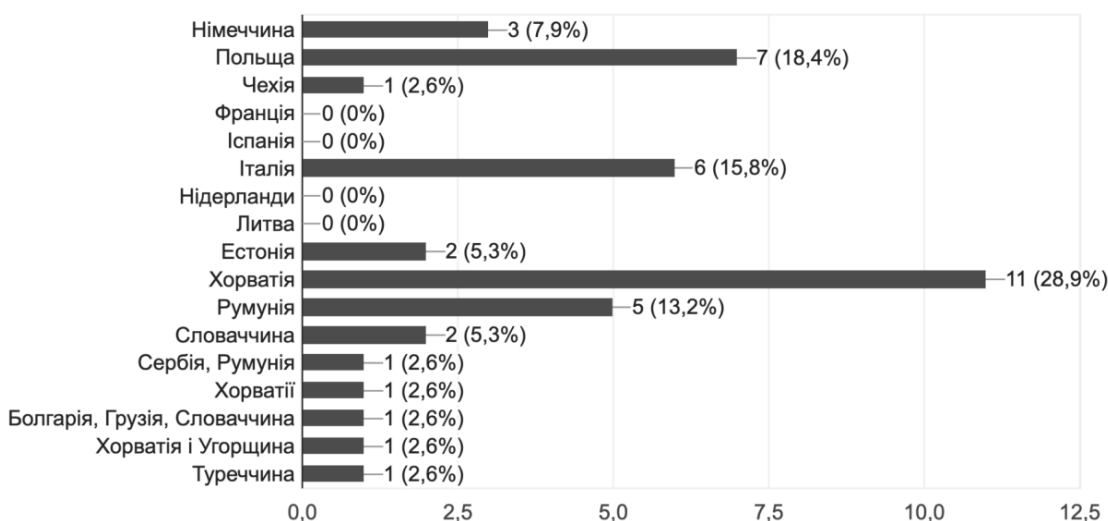

Рис. 2. Країни, у яких респонденти навчалися/стажувалися в межах Erasmus+

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

22. Студенти, які беруть участь у Erasmus+, частіше виїжджають на роботу за кордон. Наскільки ви погоджуєтесь? (шкала 1-5)

38 відповідей

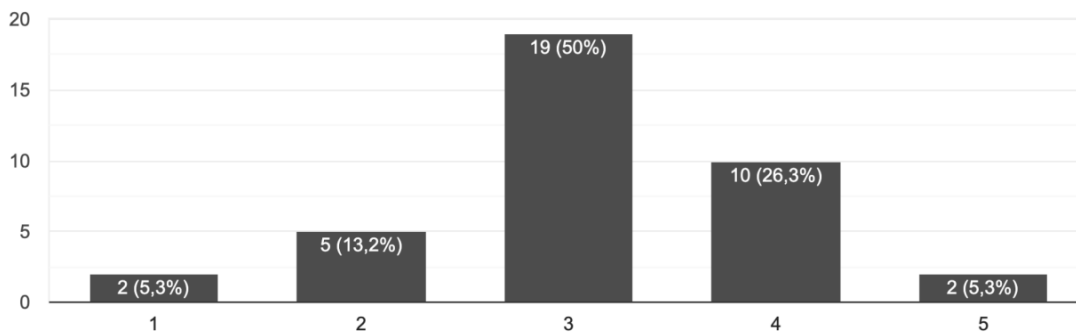

Рис.3. Зміна бажання працювати за кордоном після участі в Erasmus+

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

12. Оцініть ймовірність того, що ви виїдете на роботу за кордон протягом найближчих 2-3 років: (шкала 1-10)

38 відповідей

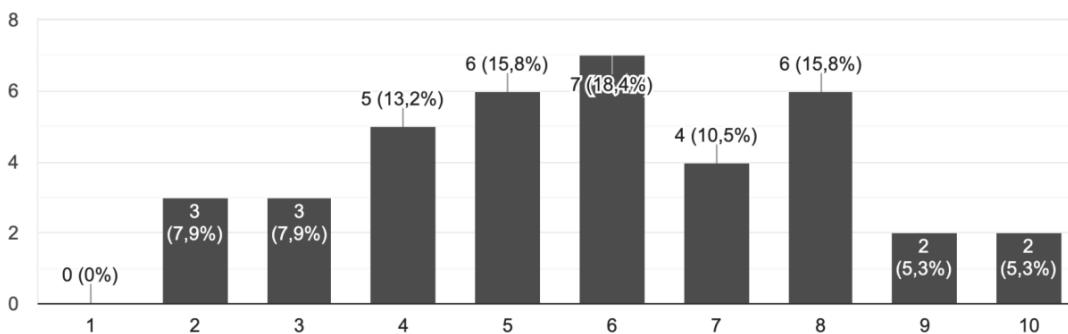

Рис.4. Оцінка ймовірності працевлаштування за кордоном у найближчі 2-3 роки

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

16. Наскільки програма Erasmus+ допомогла вам у формуванні професійних контактів за кордоном? (шкала 1-5)

38 відповідей

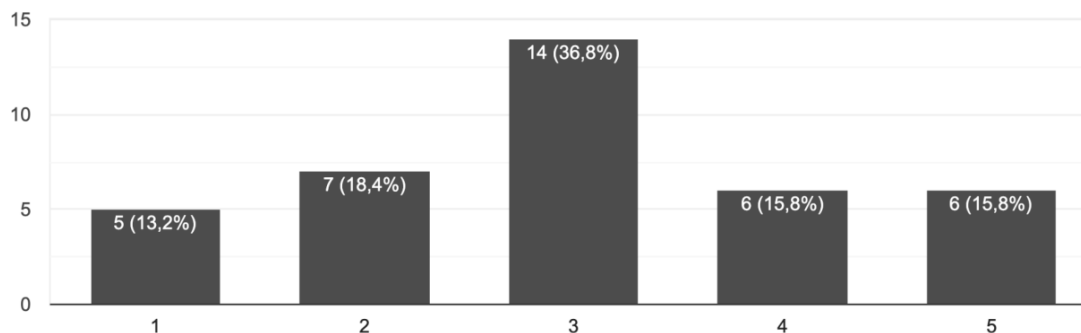

Рис. 5. Вплив Erasmus+ на відчуття професійної конкурентоспроможності

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

Значущим наслідком участі в програмі є також зміна уявлень про професійний капітал. Респонденти вказують, що Erasmus+ насамперед підсилює самостійність і адаптивність, покращує знання іноземних мов, міжкультурну комунікацію та networking. Натомість суто професійно-технічні компетенції фіксуються рідше. Це дає підстави стверджувати, що програма найсильніше впливає на універсальні навички мобільного фахівця, які надалі полегшують вихід на міжнародний ринок праці (рис. 6, рис. 7).

Показово, що половина респондентів схильна розглядати Erasmus+ як «перший крок» до трудової міграції. Водночас ця установка не тотожна готовності до остаточної еміграції. Значна частина учасників опитування орієнтується на тимчасову або пробну модель роботи за кордоном, а також на циркулярну мобільність – періодичні поїздки з поверненням в Україну. Таким чином, міжнародний досвід стає не лише каналом виходу назовні, а й ресурсом для комбінованих професійних стратегій (рис. 8).

Досить важливим є й питання фінансової доступності. Більшість опитаних оцінила грантову підтримку як достатню або загалом достатню за умови часткового співфінансування. Такий результат свідчить, що Erasmus+ сприймається молоддю як відносно реалістична можливість, а не як інструмент, доступний лише найбільш ресурсним студентам. Водночас повна інклюзивність програми все ще залежить від інформованості, мовної підготовки, сімейних обставин та академічної мотивації (рис. 9).

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що програма Erasmus+ справляє комплексний вплив на міграційні настрої та професійні стратегії української молоді. Її дія не є прямою, а опосередкованою: програма не продукує автоматичної еміграції, однак істотно змінює рамки професійного мислення та мобільності. Участь у ній розширює уявлення молоді про допустимі кар'єрні сценарії, підвищує відкритість до працевлаштування за кордоном, нормалізує ідею міжнародної кар'єри та формує відчуття вищої конкурентоспроможності.

18. Які навички/компетенції ви здобули завдяки Erasmus+? (можна обрати декілька)

38 відповідей

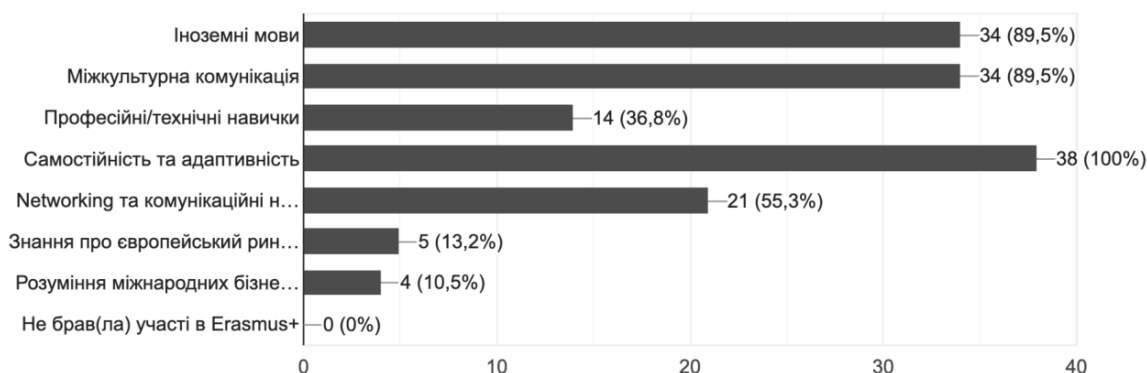

Рис. 6. Компетенції, які, на думку респондентів, посилюлися завдяки Erasmus+

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

6. Чи брали ви участь у програмі Erasmus+?

38 відповідей

Рис. 7. Практичні результати участі в Erasmus+ для особистого та професійного розвитку

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

31. Чи розглядаєте ви можливість циркулярної міграції (періодичні поїздки на роботу за кордон з поверненням в Україну)?

38 відповідей

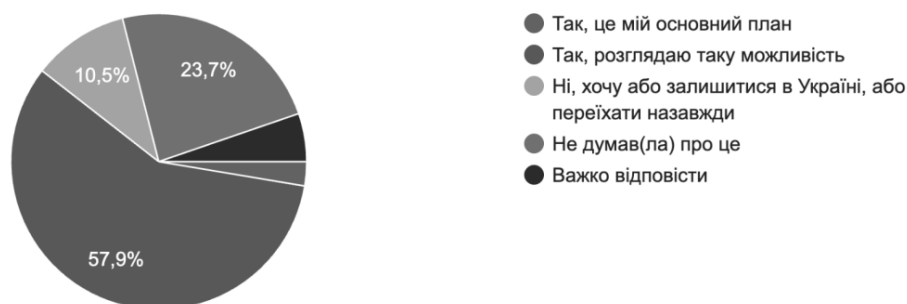

Рис. 8. Готовність до циркулярної міграції серед учасників Erasmus+

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

25. Чи достатньо, на вашу думку, розміру гранту Erasmus+ для комфортного проживання в країні перебування?

38 відповідей

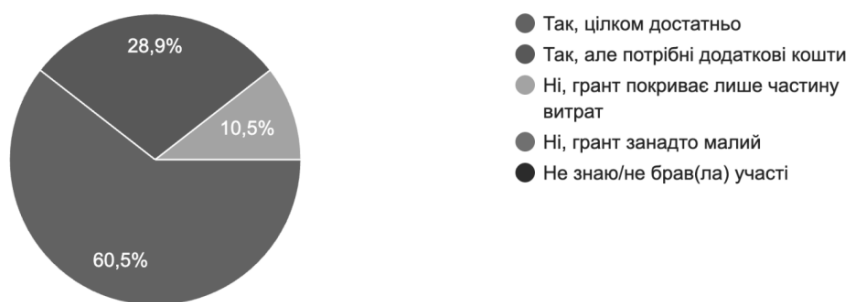

Рис. 9. Оцінка достатності грантової підтримки для комфортного проживання

Джерело: розроблено авторами на основі власного опитування

Емпіричні результати показали, що Erasmus+ найсильніше впливає на розвиток універсальних компетенцій – самостійності, адаптивності, мовних і міжкультурних навичок, комунікації та networking. Саме ці компетенції є основою для подальшої професійної мобільності, адже знижують бар'єри перед входженням у нове соціальне та трудове середовище. При цьому для значної частини учасників міжнародна мобільність не означає остаточного виїзду: вагомою є орієнтація на циркулярні моделі, повернення в Україну або комбінування внутрішньої та зовнішньої професійної активності.

Отже, Erasmus+ слід розглядати як один із м'яких, але структурно важливих чинників трансформації міграційних установок української молоді в умовах євроінтеграції та війни. Практичний висновок полягає в тому, що українські університети мають посилювати інституційну підтримку учасників програми на всіх етапах – від інформування і мовної підготовки до кар'єрного супроводу після повернення. Перспективою подальших досліджень є розширення вибірки, порівняння різних типів мобільності та відстеження довгострокових професійних траєкторій випускників Erasmus+ після завершення навчання.

Список використаних джерел:

1. Erasmus+ - European Union. Start your Erasmus+ journey. 2026. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
2. Erasmus+ Programme Guide. Key Action 1: Learning Mobility of Individuals. 2026. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-1/introduction>
3. Erasmus+ support to Ukraine: four years of solidarity and action. 2026. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/node/5513>
4. Ужгородський національний університет. Освітні програми Erasmus+: загальний опис. URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/ir_grants-erasmus

5. Лобанова А. С., Кузьор О. Міграційні настрої молоді України та Польщі як виклик соціально-економічним проблемам. 2017. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2742>
6. Махонюк О. В., Біль М. М. Соціологічні дослідження міграційної мобільності молоді України: досвід та перспективи. *Регіональна економіка*. 2022. № 2. С. 47–56. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-5>
7. Польшина В. Я. Освітні міграційні настрої сучасної української молоді після 24 лютого 2022 року: дипломна робота: 054 «Соціологія». Львів: Український католицький університет, 2024. 50 с.
8. Авторське анкетування «ERASMUS+ ТА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ», Google Forms, 38 відповідей.

References:

1. Erasmus+ - European Union. Start your Erasmus+ journey. Available at: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
2. Erasmus+ Programme Guide. Key Action 1: Learning Mobility of Individuals. Available at: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/programme-guide/part-b/key-action-1/introduction>
3. Erasmus+ support to Ukraine: four years of solidarity and action. Available at: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/node/5513>
4. Uzhhorod National University. Osvitni prohramy Erasmus+: zahalniy opys [Erasmus+ Educational Programmes: General Description]. Available at: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/ir_grants-erasmus
5. Lobanova, A. S., Kuzior, O. (2017). Mihratsiini nastroi molodi Ukrainy ta Polshchi yak vyklyk sotsialno-ekonomichnym problemam [Migration attitudes of the youth of Ukraine and Poland as a challenge to socio-economic problems]. Available at: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2742> (accessed 30 March 2026).
6. Makhoniuk, O. V., Bil, M. M. (2022). Sotsiologichni doslidzhennia mihratsiinoi mobilnosti molodi Ukrainy: dosvid ta perspektyvy [Sociological studies of migration mobility of Ukrainian youth: experience and prospects]. *Rehionalna ekonomika*, 2, 47–56. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-5>
7. Polshchyna, V. Ya. (2024). Osvitni mihratsiini nastroi suchasnoi ukrainskoi molodi pislia 24 liutoho 2022 roku [Educational migration attitudes of contemporary Ukrainian youth after 24 February 2022]. Bachelor's thesis in Sociology. Lviv: Ukrainian Catholic University.
8. Authors' survey “ERASMUS+ AND LABOUR MIGRATION”, Google Forms, 38 responses.

ERASMUS+ AND HUMAN CAPITAL: YOUNG PEOPLE'S MIGRATION CHOICES IN TIMES OF WAR

Summary. The article examines the impact of the Erasmus+ programme on the transformation of migration attitudes and professional strategies of Ukrainian youth under the conditions of European integration, prolonged migration dynamics, and full-scale war. The topic is relevant because academic mobility for Ukrainian students has moved far beyond its traditional educational function and increasingly acts as a channel of socialisation into the European educational and labour space. In the Ukrainian case, Erasmus+ should be analysed not only as an opportunity for temporary study abroad, but also as an environment in which young people compare institutional standards, living conditions, labour culture, personal security, and long-term career prospects in Ukraine and in EU member states. Such comparison may influence not only educational preferences, but also expectations regarding employment, income, social mobility, professional self-realisation, and possible migration trajectories. The article focuses on the relationship between academic mobility, perceived employability, openness to work abroad, and the emergence of circular or long-term migration scenarios among programme participants. Particular attention is paid to the role of universities as mediators that can either strengthen the developmental effects of Erasmus+ or leave them weakly institutionalised. The study also raises the issue of unequal access to mobility, information gaps regarding employment opportunities in the EU, language barriers, and the need for stronger institutional support before, during, and after participation in the programme. Thus, the paper addresses Erasmus+ as a soft but structurally important factor of youth professional orientation, Europeanisation of expectations, and reconfiguration of migration imagination in contemporary Ukraine. It also considers how the war context intensifies the practical meaning of mobility by making questions of continuity of education, resilience, safety, and future labour market integration especially urgent for students and graduates. The discussion therefore links Erasmus+ to broader processes of human capital development, intercultural adaptation, and the normalisation of international career planning among young Ukrainians.

Keywords: Erasmus+, Ukraine, the EU, academic mobility, Ukrainian youth, migration, labour migration, circular migration, war, competitiveness.

Дата надходження статті: 18.02.2026

Дата прийняття статті: 11.03.2026

Дата публікації статті: 02.04.2026